

PS-VIII.431.25.2024.MMac

Pani
Justyna Piotrzkiewicz
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kłodawie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r., poz. 1477) - Zespół kontrolny w składzie:

1. Monika Mach - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 292-1/2024 z 26 września 2024 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Sylwia Czujko-Bury – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 292-2/2024 z 26 września 2024 r. – członek Zespołu kontrolnego;

przeprowadził **1 października 2024 r.** kontrolę problemową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kłodawie, przy ul. Kościelnej 10. Kontrola została zrealizowana zgodnie z zatwierdzonym przez Wojewodę Lubuskiego Rocznym Planem Kontroli na 2024 r. Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w kontroli.

Zakresem kontroli objęto sposób realizacji wybranych zadań gminy, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2023 r. do 30 września 2024 r.

Dokonano wpisu do książki kontroli.

Akta kontroli: str.: 1-13.

Kontrolę przeprowadzono w obecności Pani Justyny Piotrzkiewicz, Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłodawie, a także Pani *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) – asystenta rodziny, które również udzielały wyjaśnień podczas kontroli.

Kierownik posiadał upoważnienia Wójta Gminy Kłodawa z 18 marca 2015 r. do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach w zakresie realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także – z 2 stycznia 2017 r. do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach

w zakresie realizacji ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Akta kontroli: str.: 14-16.

W toku kontroli ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Kwalifikacje i szkolenia asystenta rodziny.
2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.
4. Realizacja zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, zwanej dalej ustawą „Za życiem”.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie dokumentacji udostępnionej przez GOPS, w tym: akt osobowych asystenta rodziny, informacji o rodzinach wspierających, zarządzenia dot. ustawy „Za życiem”, pisemnych wyjaśnień Kierownika jednostki z 10 i 22 października 2024 r. oraz wykazów:

- a) rodzin objętych wsparciem asystenta,
- b) dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- c) udzielonych rodzinom porad specjalistycznych,

Ponadto, kontrolujący opierali się także na publikowanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej resortowych sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2023 r. oraz za I półrocze 2024 r., a także jednorazowych sprawozdaniach pod nazwą: Informacja o rodzinach z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i poradnictwie koordynowanym przez asystentów w ramach ustawy „Za życiem” – za I i II półrocze 2023 r. oraz za I półrocze 2024 r.

W ramach prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji wybranych 5 rodzin:

- a) rodzina A wychowująca 3 dzieci - A1, A2, A3;
- b) rodzina B wychowująca 3 dzieci - B1, B2, B3;
- c) rodzina C wychowująca 3 dzieci - C1, C2, C3;
- d) rodzina D wychowująca 2 dzieci - D1, D2;
- e) rodzina E, *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

Powyższe 5 rodzin wybrano jako próbę kontrolną spośród 21 rodzin, które w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 30 września 2024 r. były objęte wsparciem asystenta rodziny (tj. 24%).

Akta kontroli: str.: 17-209.

Ocena skontrolowanej działalności

1. Kwalifikacje i szkolenia asystentów rodziny.

1.1. Kwalifikacje asystenta rodziny

Zgodnie z przedłożoną dokumentacją, w okresie objętym kontrolą w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kłodawie od 2020 r. pracował ten sam asystent rodziny, zatrudniony na umowę o pracę w pełnym wymiarze. Asystent rodziny spełniał wymagania kwalifikacyjne¹. W aktach pracownika znajdowała się również informacja o weryfikacji w bazie Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym. Kontrolujcy zwracaję uwagę, że na stronie internetowej Ośrodka² asystent rodziny jest wymieniony jako pracownik „Zespołu ds. realizacji zadań z pieczy zastępczej”, co nie jest prawidłowym wskazaniem. Zadaniem realizowanym przez gminę jest wspieranie rodziny, a za pieczę zastępczą odpowiada powiat.

Akta kontroli: str.: 17-31.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- korektę informacji na stronie internetowej jednostki na temat asystenta rodziny.

1.2. Uczestnictwo asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

Przepis ustawy nakłada na asystenta rodziny obowiązek systematycznego podnoszenia kwalifikacji³. W okresie objętym kontrolą asystent rodziny z gminy Kłodawa wziął udział w 3 szkoleniach: „Działalność zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych w myśl znowelizowanych przepisów prawa” oraz „Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem* – praktyczne ujęcie koordynacji wsparcia asystenta rodziny”, a także „Pierwsza pomoc przedmedyczna. Bezpieczeństwo osobiste pracownika socjalnego podczas wykonywania zadań służbowych – aspekty prawne i praktyczne”. Choć tylko jedno ze szkoleń skierowane było wprost do asystentów rodziny, to zakres tematyczny pozostałych dwóch również może okazać się pomocny w realizacji zadań przez pracownika. Wobec powyższego, kontrolujcy nie mają zastrzeżeń do omawianego zakresu.

Akta kontroli: str.: 17-31.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

2.1. Obejmowanie rodzin opieką asystenta rodziny

Asystent rodziny, zatrudniony na cały etat, może w jednym czasie pracować maksymalnie z 15 rodzinami⁴. Jak wynika z przedłożonego przez jednostkę wykazu, w okresie objętym kontrolą, na terenie gminy ogółem 21 rodzin współpracowało z asystentem. Na żadnym

¹ art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

² tutaj i poniżej odwołania do treści zawartych na stronach internetowych GOPS i gminy - na dzień 7 listopada 2024 r.

³ art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁴ art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

etapie nie pojawiły się przekroczenia wyznaczonego ustawą limitu.

Na dzień kontroli asystent współpracował z 15 rodzinami.

Kierownik GOPS w swoich wyjaśnieniach z 22 października 2024 r. podał, że w okresie objętym kontrolą dodatkowo 8 rodzin zgłosiło się po pomoc finansową, a problemem współwystępującym były trudności opiekuńczo-wychowawcze. Rodziny te objęto pogłębioną pracą socjalną, zaproponowano im spotkania ze specjalistami, a także udział w projekcie unijnym „Aktywizacja drogą do zmiany”. W ramach tego projektu uczestnicy mieli zapewnioną m.in. pomoc psychologiczną oraz zajęcia z couchem. Pracownicy socjalni w razie potrzeby pomagali również umawiać wizyty lekarskie dla tych osób. Zespół kontrolny nie ma zastrzeżeń do realizacji tego zadania przez jednostkę,

Akta kontroli: str.: 60-90.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Rodziny wspierające

Z półrocznych sprawozdań resortowych w CAS, a także z informacji podanych przez jednostkę kontrolowaną wynika, że w gminie Kłodawa nie funkcjonują formalne rodziny wspierające.

Spośród rodzin współpracujących z asystentem, dwie mogą liczyć na pomoc osób z bliskiego otoczenia. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Na stronie internetowej GOPS znajduje się zakładka, dotycząca rodzin wspierających. Zawiera informacje o poszukiwaniu przez Ośrodek chętnych do pełnienia tej funkcji. Podano, w jakim zakresie wskazana jest pomoc i jakie warunki trzeba spełnić, aby zostać oficjalną rodziną wspierającą. Ośrodek nie ma jednak opracowanej formalnej procedury ustanawiania rodzin wspierających (wniosek, oświadczenia, wzór umowy, itp.). Jak wynika z wyjaśnień jednostki, informacje o możliwości podjęcia się roli rodziny wspierającej docierają do mieszkańców gminy za pośrednictwem pracowników socjalnych, a także sołtysów w sołectwach. Informuje o tej opcji także Kierownik GOPS na zebraniach wiejskich.

Kontrolujący nie mają uwag do realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str.: 60-90.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- opracowanie procedury ustanawiania rodzin wspierających i udostępnienie jej na stronie internetowej jednostki;
- zintensyfikowanie działań w celu pozyskania rodzin wspierających.

2.3. Poradnictwo specjalistyczne

Jak wynika z przepisu ustawy⁵, gmina ma obowiązek zapewniać rodzinom dostęp do porad specjalistycznych.

W Kłodawie działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

⁵ art. 176 pkt 3) lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Na stronie internetowej GOPS znajduje się informacja o pomocy prawnej oraz dostępie do mediacji, z których mieszkańcy gminy mogą bezpłatnie skorzystać. Podane są również numery telefonów zaufania.

Brakuje jednak wzmianki na temat działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – z uwzględnieniem danych do kontaktu.

Spośród rodzin, które współpracowały z asystentem, kilka korzystało z poradnictwa na terenie gminy *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

Oprócz poradnictwa, wymienionego powyżej, asystent rodziny proponował swoim klientom również inne formy pomocy, stosownie do potrzeb.

Zespół kontrolny nie ma zastrzeżeń do realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str.: 60-90.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- udostępnienie na stronie internetowej gminy lub GOPS informacji o działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

a) Okresowa ocena sytuacji rodziny

W trakcie analizy dokumentacji rodzin A, B, C i D kontrolujący stwierdzili, że asystent systematycznie sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny⁶. Łącznie ocen tych było 12 – po 3 dla każdej rodziny. We wszystkich przypadkach pracownik tworzył dokument kilka dni (maksymalnie 5) po zakończeniu okresu podlegającego ocenie. Odstępy pomiędzy kolejnymi ocenami wynosiły niemal zawsze dokładnie 6 miesięcy, co jest istotne w kontekście przestrzegania terminowości tworzenia dokumentacji. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

Każda z ocen opracowana była w sposób prawidłowy, tj. zawierała wszystkie rekomendowane elementy. Jednym z nich była informacja o zrealizowanych w rodzinie działaniach, wraz z adnotacjami o proponowanym przez pracowników GOPS wsparciu specjalistycznym, stosownie do potrzeb.

Wszystkie dokumenty były podpisane przez asystenta rodziny oraz Kierownika jednostki. Zespół kontrolny nie ma uwag do realizacji tego zadania.

Akta kontroli: str.: 32-59, 70-90, 91-206.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

b) Plan pracy z rodziną

Jednym z obowiązków asystenta rodziny jest sporządzanie i systematyczne modyfikowanie planów pracy z rodziną. Powinny one być tworzone we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym⁷. Plan pracy z rodziną obejmuje wykaz koniecznych do zrealizowania działań, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane

⁶ art. 15 ust. 1 pkt 15) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁷ art. 15 ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

efekty⁸.

W przypadku asystenta rodziny z Kłodawy, plany pracy z rodziną pod nazwą "karta planu działań" były sporządzane systematycznie, w odstępach półrocznych.

Badana w toku kontroli dokumentacja 5 rodzin, zawierała łącznie 17 planów pracy
*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

We wszystkich planach brakowało wskazania przewidywanych efektów działań, jak wymaga tego ustawa. W pierwszym planie *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) nie podano w ogóle terminów realizacji zadań, a w pozostałych 16 dokumentach terminy były ogólne i zwykle obejmowały całe półrocze. Tymczasem, różne zaplanowane czynności wymagają zróżnicowanych terminów. Dla przykładu – złożenie wniosku o świadczenie, rejestracja w powiatowym urzędzie pracy, czy zapisanie się na warsztaty, to czynności jednorazowe, które nie wymagają tak długiego okresu, z drugiej strony – dbanie o porządek w domu, utrzymywanie abstynencji, czy kontakt ze szkołą, w której uczą się dzieci – to zajęcia do stałej realizacji. Dobrą praktyką jest szczegółowe wyznaczanie konkretnych działań do wykonania w ściśle określonym terminie – dzięki temu można łatwiej zweryfikować postępy i uświadomić klientom odnoszone przez nich na bieżąco sukcesy, przed dokonaniem kolejnych modyfikacji planu. Przygotowane plany zwykle zawierały informacje o potrzebie udzielenia rodzinie specjalistycznego wsparcia.

Pod większością planów znajdował się podpis asystenta oraz członka rodziny. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902). Żaden z dokumentów nie zawierał podpisu pracownika socjalnego.

Wszystkie plany powinny powstawać w ścisłej współpracy z członkami rodziny, aby jak najbardziej adekwatnie wyznaczyć zadania do realizacji i aby wszystkie osoby zainteresowane miały świadomość podjętych zobowiązań.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby zarówno prowadząc bezpośrednią pracę z rodziną, jak i tworząc dokumentację z przebiegu współpracy, korzystać ze wskazówek zawartych w publikacji Izabeli Krasiejko skierowanej do asystentów rodziny i polecanej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁹.

Akta kontroli: str.: 32-59, 70-90, 91-206.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na sporządzaniu planów pracy z rodziną bez wskazania przewidywanych efektów działań i precyzyjnych terminów, a także - w niektórych przypadkach - bez podpisu klientów.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- korzystanie ze wskazówek Izabeli Krasiejko, zawartych w przywołanej publikacji.
- włączanie pracowników socjalnych w tworzenie planów dla rodzin, z którymi współpracują równocześnie z asystentem rodziny.

⁸ art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁹ I. Krasiejko: Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne. Warszawa 2016.

c) Monitorowanie rodziny przez asystenta rodziny

W teczkach badanych rodzin znajdowały się tzw. „karty indywidualnego planu pracy z rodziną”, zawierające daty wejść w środowisko oraz podjęte w trakcie tych spotkań działania. Dokument ten był sporządzany w formie tabeli za okres całego półrocza – od jednej oceny sytuacji rodziny do kolejnej. Zawierały się w nim notatki z wizyt asystenta w rodzinie. Nie były one podpisywane przez żadnego z domowników, a podpis samego asystenta znajdował się na samym końcu dokumentu (po całym półroczu). Z treści kart nie wynika, w jakich godzinach miały miejsce wizyty, ani też, jak długo trwały. Na przestrzeni okresu objętego kontrolą, zazwyczaj w każdej rodzinie odbywało się po kilka wizyt miesięcznie (zwykle od 2 do 6) *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Asystent starał się reagować na bieżąco na zgłaszane przez członków rodziny problemy, proponując różne formy wsparcia – najczęściej pomoc psychologiczną lub terapię uzależnień. Pracownik monitorował również sytuację zdrowotną klientów i w razie potrzeby mobilizował ich do korzystania z opieki lekarskiej.

W związku z zapiskami prowadzonymi przez asystenta, kontrolujący mają kilka sugestii, które mogą wpłynąć na poprawę jakości prowadzonej dokumentacji.

Przede wszystkim, pracownik powinien odnotowywać dokładne godziny wejść w środowisko oraz czas trwania tych wizyt. Jest bowiem niezwykle istotne – ile czasu asystent spędza na faktycznej pracy z rodziną i o jakiej porze dnia to robi. Powinien mieć możliwość rozmowy ze wszystkimi domownikami. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Kontrolujący stoją ponadto na stanowisku, że klienci każdorazowo powinni mieć możliwość zapoznania się z opisem przebiegu wizyty, sporządzonym przez asystenta i potwierdzić to podpisem. Ma to znaczenie zarówno dla rodziny, która pozyskuje wówczas informacje o spostrzeżeniach i uwagach asystenta, jak i dla pracownika, gdyż stanowi potwierdzenie wykonanych przez niego czynności.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Przy tej okazji, kontrolujący chcą wyraźnie podkreślić, że zadania i rola asystenta nie sprowadzają się jedynie do udzielania instrukcji, wyznaczania zadań, a następnie rozliczania rodziny z realizacji założonego planu. Pracownik musi angażować się bezpośrednio we wdrażanie dobrych nawyków, ćwiczenie potrzebnych umiejętności, naukę prawidłowych zachowań u osób, z którymi współpracuje.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Zespół kontrolny nie ma uwag do działań podejmowanych przez asystenta wobec pozostałych rodzin, których dokumentacja podlegała analizie (A, C, D i E). Pracownik zazwyczaj był dobrze zorientowany w bieżącej sytuacji klientów, starał się reagować adekwatnie do ich potrzeb, wykazywał duże zaangażowanie w sprawy domowników.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Poza wskazanymi powyżej, kontrolujący nie mają innych zastrzeżeń do realizacji zadań przez asystenta rodziny.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- w przypadku braku zgody rodziny na współpracę z asystentem – uzyskiwanie odmowy w formie pisemnej;
- przedkładanie rodzinom do podpisu notatek asystenta z przebiegu każdej wizyty;
- wskazywanie każdorazowo w notatkach godziny i czasu spędzonego na wizycie w środowisku;
- częste wizytowanie środowiska klientów w godzinach popołudniowych;
- większą uważność i ukierunkowanie na potrzeby klienta.

a) Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci¹⁰. Zajęcia w tego typu świetlicach są kierowane głównie do dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem.

W okresie objętym kontrolą w gminie Kłodawa nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego, co stanowi naruszenie przepisu. Jednakże, na kilka dni przed rozpoczęciem kontroli – 25 września 2024 r., Rada Gminy Kłodawa podjęła Uchwałę nr VI/44/2024 w sprawie utworzenia Placówki Wsparcia Dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej. Zgodnie z założeniem, placówka ta ma działać w ramach struktury organizacyjnej GOPS, a podstawą jej funkcjonowania będzie statut Ośrodka oraz regulamin organizacyjny. Jak zapewnił Kierownik jednostki kontrolowanej w wyjaśnieniach z 22 października 2024 r., obecnie trwają prace nad dokumentacją, która pozwoli na uruchomienie świetlicy – regulaminem placówki i standardami ochrony małoletnich. Rozpoczęto również starania o pozyskanie wykwalifikowanej kadry.

Zespół kontrolny podkreśla znaczącą rolę świetlic, które stanowią duże wsparcie dla rodziców, przejmując w godzinach popołudniowych opiekę nad dziećmi i stymulując ich rozwój. Tego rodzaju pomoc w gminie może mieć wpływ na spadek liczby małoletnich, kierowanych do pieczy zastępczej. Wprawdzie, w okresie kontroli na terenie Kłodawy jeszcze nie działała placówka wsparcia dziennego, jednak wobec wdrożenia konkretnych działań gminy w kierunku utworzenia świetlicy podwórkowej, kontrolujący odstępują od wykazania w tym zakresie uchybienia.

Akta kontroli: str.: 63-69.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Z wykazu przekazanego przez jednostkę kontrolowaną wynika, że z terenu gminy 8 małoletnich *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) aktualnie przebywa w pieczy zastępczej. Z żadnym z rodziców tych dzieci w okresie objętym kontrolą nie była

¹⁰art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

prowadzona praca na rzecz reintegracji. W większości przypadków wynika to z faktu, że rodzice wyprowadzili się poza gminę i nie jest znane miejsce ich pobytu *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Wobec powyższego, poproszono kierującego jednostką o informację, jak zazwyczaj wygląda praca z rodzinami w celu reintegracji.

W swoich wyjaśnieniach z 22 października 2024 r. Kierownik zapewnił, że asystent rodziny każdorazowo próbuje nawiązać współpracę z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy. Rodziny te są wspierane również przez pracowników socjalnych. Asystent „stara się uczestniczyć” w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka w pieczy, podejmuje współpracę z koordynatorami pieczy zastępczej. Jednak, jeśli rodzina nie współpracuje z GOPS lub też dzieci przebywają w pieczy na terenie odległych gmin, udział asystenta rodziny w takich spotkaniach „jest znacznie utrudniony”.

Kontrolujący zwracają uwagę, że w przypadkach, kiedy jest prowadzona praca z rodziną – uczestnictwo asystenta w pracach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka oraz współpraca przy tworzeniu planu pomocy małoletniemu są bardzo istotne. W sytuacjach, gdy spotkania odbywają się w innych częściach kraju, warto rozważyć udział zdalny lub wymianę informacji na piśmie. Zalecane jest zasięganie informacji o miejscu pobytu rodziców biologicznych, aby powiadomić inny OPS o tym, że na jego terenie są osoby, które warto objąć wsparciem. Nie powinny zdarzać się sytuacje, że gmina nie ma wiedzy o tym, gdzie przebywają dzieci z jej terenu, jeśli są umieszczane w pieczy zastępczej poza terenem, z którego pochodzą.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Ze względu na brak przykładów pracy asystenta na rzecz reintegracji rodzin w okresie objętym kontrolą, kontrolujący nie mieli możliwości oceny wskazanego obszaru.

Akta kontroli: str.: 32-59, 63-67, 70-77.

Ze względu na brak przypadków mogących podlegać badaniu, nie dokonano oceny działań jednostki w wymienionym powyżej obszarze.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- podejmowanie każdorazowo prób nawiązania współpracy z rodziną, z której dzieci zostały zabezpieczone w pieczy;
- zasięganie informacji o miejscu pobytu dzieci z terenu gminy umieszczanych w pieczy zastępczej poza terenem pochodzenia;
- w sytuacjach prowadzenia przez asystenta pracy z rodziną, z której dziecko skierowano do pieczy zastępczej – udział w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka, współpracę przy tworzeniu planów pomocy, przygotowywanie opinii dla Sądu na temat możliwości powrotu małoletniego do domu.

4. Koordynowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Jak wynika ze sprawozdań oraz oświadczenia Kierownika OPS, w okresie objętym kontrolą żadna z rodzin z terenu gminy nie skorzystała z koordynowanego wsparcia asystenta w ramach ustawy „Za życiem”¹¹.

Na stronie internetowej Ośrodka w zakładce „Za życiem” znajduje się informacja na temat możliwości uzyskania świadczenia. Ponadto, opublikowane jest Zarządzenie w sprawie wprowadzenia procedury koordynacji asystenta rodziny przewidzianej w ramach realizacji ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem". Brakuje jednak wskazanych w zarządzeniu załączników, tzn. wniosku, arkusza diagnozy oraz indywidualnego katalogu możliwego wsparcia.

W plikach pod treścią informacji zawarty jest ogólny informator na temat możliwego do uzyskania wsparcia, wzór wniosku o jednorazowe świadczenie, zaświadczenie potwierdzające upośledzenie lub chorobę dziecka wystawione przez lekarza oraz zaświadczenie wystawione przez położną, potwierdzające pozostawanie kobiety pod opieką lekarza od 10 tygodnia ciąży.

Zespół kontrolny sugeruje, aby każdorazowo, w przypadku ciąży kobiety, z którą już jest prowadzona praca asystenta lub pracownika socjalnego proponować i włączać wsparcie z obszaru ustawy „Za życiem”. Dotyczy to zwłaszcza środowisk, gdzie są stosowane używki, dochodzi do przemocy, występują niepełnosprawności lub inne problemy zdrowotne, ewentualnie z innych powodów ciąża może być zagrożona. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Z tego powodu Kontrolujący odstąpili od wykazania uchybienia, poprzestając na rekomendacjach.

Akta kontroli: str.: 63-65, 177-206, 208-209.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje:

- włączanie koordynowanego wsparcia wobec klientek w ciąży, współpracujących z asystentem – opracowywanie katalogu dostępnego wsparcia;
- korzystanie, przy wykonywaniu zadań z zakresu ustawy „Za życiem”, z rekomendacji metodycznych i organizacyjnych wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Warszawa, marzec 2017.

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Kwalifikacji asystenta rodziny.
2. Uczestnictwa asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.
3. Obejmowania rodzin opieką asystenta.
4. Dostępu do informacji na temat rodzin wspierających.
5. Dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
6. Sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny.
7. Monitorowania rodzin przez asystenta rodziny.

¹¹ art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 poz. 1329 ze zm., Dz.U. z 2023, poz. 1923).

8. Prowadzenia placówki wsparcia dziennego na terenie gminy.
9. Dostępu do informacji na temat możliwego wsparcia w ramach ustawy „Za życiem”.

Stwierdzono istotne uchybienie polegające na:

1. Sporządzaniu planów pracy z rodziną bez wskazania przewidywanych efektów działań i precyzyjnych terminów, a także - w niektórych przypadkach - bez podpisu klientów.

Za powstałe uchybienie odpowiedzialność ponosi Kierownik jednostki.

Ze względu na brak przypadków mogących podlegać badaniu, nie dokonano oceny działań jednostki w obszarze zaangażowania w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Przyczyną uchybień w realizacji zadań może być:

- przygotowywanie dokumentacji w sposób nie w pełni zgodny ze wskazaniem w ustawie;
- pominięcie części elementów w treści dokumentacji.

Skutkiem powyższych działań kontrolowanej jednostki mogą być:

- nie w pełni prawidłowo sporządzona dokumentacja wymagana przepisem;
- brak właściwie zaplanowanego wsparcia rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli, **zalecam:**

1. Sporządzanie planów pracy z rodziną ze wskazaniem przewidywanych efektów działań i precyzyjnych terminów, a także przedkładanie ich do podpisu klientom w każdym przypadku.

Rekomendacje:

W celu usprawnienia w przyszłości działań jednostki kontrolowanej, **rekomenduję:**

1. Korektę informacji na stronie internetowej jednostki na temat asystenta rodziny.
2. Opracowanie procedury ustanawiania rodzin wspierających i udostępnienie jej na stronie internetowej jednostki.
3. Zintensyfikowanie działań w celu pozyskania rodzin wspierających.
4. Udostępnienie na stronie internetowej gminy lub GOPS informacji związanych z działalnością Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Korzystanie ze wskazówek Izabeli Krasiejko, zawartych w przywołanej publikacji.
6. Włączanie pracowników socjalnych w tworzenie planów dla rodzin, z którymi współpracują równocześnie z asystentem rodziny.
7. W przypadku braku zgody rodziny na współpracę z asystentem – uzyskiwanie odmowy w formie pisemnej.
8. Przedkładanie rodzinom do podpisu notatek asystenta z przebiegu każdej wizyty.

9. Wskazywanie każdorazowo w notatkach godziny i czasu spędzonego na wizycie w środowisku.
10. Częste wizytowanie środowiska klientów w godzinach popołudniowych.
11. Większą uważność i ukierunkowanie na potrzeby klienta.
12. Podejmowanie każdorazowo prób nawiązania współpracy z rodziną, z której dzieci zostały zabezpieczone w pieczy.
13. Zasięganie informacji o miejscu pobytu dzieci z terenu gminy umieszczanych w pieczy zastępczej poza terenem pochodzenia.
14. W sytuacjach prowadzenia przez asystenta pracy z rodziną, z której dziecko skierowano do pieczy zastępczej – udział w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka, współpracę przy tworzeniu planów pomocy wychowankowi, przygotowywanie opinii dla Sądu na temat możliwości powrotu małoletniego do domu.
15. Włączanie koordynowanego wsparcia wobec klientek w ciąży, współpracujących z asystentem – opracowywanie katalogu dostępnego wsparcia.
16. Korzystanie, przy wykonywaniu zadań z zakresu ustawy „Za życiem”, z rekomendacji metodycznych i organizacyjnych wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Warszawa, marzec 2017.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest **zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.**

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Monika Mach

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Sylwia Czujko-Bury

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO
Grażyna Jelska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej